

El pont literari es renova

ISIDRE GRAU

Ó
P
O

Amb llarga tradició, els escriptors illencs han fet que la seva relació amb Barcelona doni lloc a una simbiosi perfecta. No tan sols com a accés a l'espai públic català i a les facilitats editorials, sinó també com a terreny de formació i desplegament professional posterior. Alhora, la literatura catalana s'ha enriquit amb les aportacions lingüístiques de les variants balears, sobretot pel que fa a lèxic, sonoritat i ritme, sovint amb una exuberància sensual i descriptiva pròpia de qui té un contacte més estret amb la naturalesa. Així, el patrimoni literari comú s'ha beneficiat de la potència narrativa de Baltasar Porcel, l'alè poètic de Maria Antònia Oliver, les indagacions històriques de Carme Riera i la versatilitat de registres de Maria de la Pau Janer, per esmentar tan sols alguns dels autors que tornen ràpidament al nostre imaginari quan pensem en les Illes.

Són noms d'una llarga llista que han ajudat a construir una literatura diversa, plena de matisos i de validesa universal, durant unes dècades en què la normalitat lectora i la maduresa del sector editorial eren fites llunyanes. Ara podem qüestionar el tipus de normalització aconseguida, però és innegable que som en una cultura de mercat basada en el consum, la diversitat i els

impactes mediàtics. L'amplitud de l'oferta ens fa perdre sovint tant la visió del panorama com l'aparició de noves veus, si no ens arriben agomolades per campanyes publicitàries. Per això, ja lluny d'anteriors booms, cal remarcar que cada cop hi ha més autors de les Balears presents a les taules de novetats, amb publicació en alguna

de les 17 editorials illenques o en les de Catalunya i el País Valencià. La dificultat, generalitzada, és fer-ne el seguiment que es mereixen.

Sense voluntat exhaustiva ni excloent, avui proposo fer atenció a tres novel·listes concrets que per visió generacional i estils oposats expressen els aires de renovació d'aquells que, des dels orígens illencs, han fet el pas a Barcelona, hi viuen i estan creant una literatura amb presència del doble espai. Em refereixo a Andreu Gomila (Palma, 1977), autor d'*El port. No serà res de mi* (Moll, 2010); Pe-

re Antoni Pons (Campnet, 1980), amb *Tots els dimonis són aquí* (Empúries, 2011), i Joan Pons (Ferrerries, 1960), amb *Gossos de pluja* (El Gall, 2010), premi Pollença 2009.

Gomila, periodista i crític, tracta la seva història amb vocació poètica i ens fa entrar en espiral al món clos del trio protagonista: una dona i dos homes units per l'amistat i els sentiments ambigus, dins d'aquest espai de contorns simbòlics que és el port i que només ocasionalment s'amplia amb anades a vila o a ciutat. Més que el mar físic, importa la poderosa atmosfera que serveix de mirall als espais interiors, sobretot de Maria, la noia inquieta, cansada de la vida de port, que escoltem en primera persona, i d'Arnau, l'home fràgil —que “des que sortia a la mar tot seguia una línia recta indeleble, la monotonia que necessitava per guarir-se”, vist des d'un narrador extern. En els 22 breus capítols, les dues veus es complementen paritàriament amb la d'un autor que mou les se-

Il·lustració: Guillem Cifré

Tres valuoses actituds narratives que ens arriben de mar enllà

Hopper en escena

M. J. JORDAN

Qui no s'ha preguntat alguna vegada en ensopegar amb un quadre d'Edward Hopper què deu passar pel cap d'aquells personatges solitaris i melancòlics retratats a la porxada de les cases de fusta dels Estats Units...? Quins secrets deuen amagar? L'obra d'Arthur Miller *Todos eran mis hijos* que es representa al Poliorama fins a final de mes ens cola en un d'aquests escenaris (dissenyat amb molt realisme per Elisa Sanz) i ens capbussa en la quotidianitat d'una família que encaixa perfectament en el prototip hopperia. Sí, amaguen secrets... I en aquest cas, poderosos. La grandesa del text és que, a mesura que es desvelen, ens adonem que Miller no ens explica només el que els passa als

Keller, sinó que el seu és el relat de culpabilitat d'una societat que durant la Segona Guerra Mundial va treure profit econòmic amb la indústria armamentista. No es pensava en els soldats que morien. Calia fer-ho? Els homes dels anys 40, com el nostre protagonista, eren caps de família amb la responsabilitat de tirar endavant la llar i els fills que cuidava una esposa entregada. Un nucli familiar conservador que no mirava més enllà del dia a dia, del seu benestar. La microhistòria es fa història i els Keller esdevenen metàfora del país.

Però el temps passa, la guerra acaba i una nova generació de joves descobrirà que viu confortablement, però que res del que té ha sortit gratis. I es desferma la tragè-

'Todos eran mis hijos', Poliorama

dia. Miller va tenir els nassos de ficar el dit a la nafra tan sols dos anys després d'haver-se firmat l'armistici, i ho va fer amb un text tan potent que avui en dia, després de veure el que ha passat a l'Iraq i l'Afganistan, és més viu que mai. És el que tenen els clàssics, que superen fronteres espacials i temporals.

El text que ha adaptat i dirigit Claudio Tolcachir redueix l'obra de tres hores a hora i mitja i així aconseguix accelerar el ritme del relat per adequar-lo als temps moderns. Passen tantes coses en tan poc temps que l'auditori gairebé no té ni temps d'estossegat (i s'agraeix molt). Carlos Hipólito encapçala un repartiment molt bo, on fins i tot els més joves, Manuela Velasco i Fran Perea, broden els seus papers.